

ВІДЗИВ

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента

Михайлової Оксани Сергіївни

на дисертацію Преснер Руслани Борисівни

«Організаційно-педагогічні умови навчання іноземних мов дорослих в системі післядипломної освіти (кінець XX – початок XXI століття)»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність обраної проблеми зумовлюється розробкою та пошуком теоретико-методичного забезпечення розвитку освіти дорослих. Адже, соціально-економічні трансформації спричиняють потребу перепідготовки фахівців, здобуття ними нових знань, умінь і навичок, які відповідали б вимогам професійної діяльності. За цих обставин, в умовах глобалізації зростає роль іноземних мов і вони набувають статусу політичного, соціально-економічного, механізму культурологічного та міжнаціонального порозуміння між представниками світової спільноти. Тому сучасний технізований та інформатизований світ висуває вимогу необхідності навчання упродовж життя, що лягла в основу концепції неперервної освіти. Для вирішення подібних завдань потрібні адекватні засоби.

Вважаємо, що саме іншомовна підготовка і перепідготовка значних груп дорослого населення спонукає до організації їхнього навчання і перенавчання на наукових засадах з урахуванням передового зарубіжного досвіду. В цьому сенсі дослідження теоретичних положень освіти дорослих потребують переосмислення мети, змісту і завдань іншомовної освіти дорослих, а також певною мірою дозволять розв'язати існуючі суперечності на яких наголошує Преснер Р.Б.: – між соціально-економічними умовами життя і дезорієнтацією у цих умовах дорослих людей, їх нездатністю адаптуватися до нових життєвих ситуацій, пов'язаних у т.ч. із необхідністю знання іноземної мови; потребами педагогічної науки та практики щодо врахування зарубіжного досвіду

організації іншомовної освіти дорослих і недостатнім його осмисленням та узагальненням у вітчизняній педагогічній науці.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційного дослідження входить до тематичного плану НДР Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (Державний реєстраційний номер 01084007644) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність та новизна.

Структура дисертаційної роботи відповідає завданням дослідження, що їх накреслила автор. Спираючись на комплексне понятійно-категоріальне підґрунтя їй вдалося уперше обґрунтувати організаційно-педагогічні умови іншомовної освіти дорослих у системі післядипломної освіти в Україні у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. у загальносвітовому контексті.

У цьому контексті дисертантка Преснер Р.Б. ставить у своїй роботі й вирішує низку досить складних завдань, серед яких, зокрема, охарактеризувати теоретичні основи дослідження; вивчити стан дослідженості проблеми іншомовної освіти дорослих у педагогічній теорії та практиці; охарактеризувати організаційні засади іншомовної підготовки дорослих у системі післядипломної освіти; проаналізувати змістові аспекти та педагогічний інструментарій іншомовної освіти дорослих у хронологічних межах дослідження; визначити організаційно-педагогічні умови навчання іноземних мов дорослих у системі післядипломної освіти впродовж означеного періоду.

Об'єктом дослідження є освіта дорослих, предметом – навчання іноземних мов дорослих у системі післядипломної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Обґрунтовано використані методи дослідження дисертаційної роботи, а саме: *науково-теоретичний аналіз і синтез* зарубіжної і вітчизняної педагогічної, філософської, психологічної літератури дав можливість визначити

теоретико-методологічні основи дослідження і здійснити історико-педагогічний аналіз проблеми; *порівняльно-історичний метод* був використаний для порівняння і зіставлення соціально-педагогічних явищ; *структурний метод* допоміг виділити основні структурні складові педагогічного процесу для порівняння змісту, методів і форм іншомовної освіти за рубежом з метою визначення та доповнення методів навчання іноземної мови дорослих в Україні.

Незаперечною є наукова новизна та практичне значення одержаних результатів дослідження, зокрема, у вітчизняній педагогічній науці на основі *цілісного наукового аналізу* розглянуто теоретико-методичні засади іншомовної освіти дорослих як багатофункціональної системи і на цій основі виокремлено організаційно-педагогічні умови іншомовної освіти дорослих у системі післядипломної освіти в Україні у кінці XX – на початку XXI ст. в загальносвітовому контексті; *виявлено* провідні форми (формальна, неформальна, інформальна) та моделі (корпоративна, спеціалізована, віртуальна, змішана) іншомовної освіти дорослих в Україні та за рубежом у кінці XX – на початку XXI століття; *уточнено* педагогічний інструментарій навчання іноземних мов дорослих упродовж хронологічних меж дослідження; *здійснено та уточнено* теоретичний зміст понять, які розкривають проблему й специфіку іншомовної освіти дорослих («освіта», «освіта дорослих», «освіта впродовж життя», «навчання іноземних мов», «післядипломна освіта» та ін.).

У дисертаційній роботі чітко визначено основні положення і напрацювання, що визначають її новизну і заслуговують, на нашу думку, особливої уваги. Зупинимось на них детальніше.

Заслугує на увагу проведення дисертанткою категорійно-понятійного поля дисертації, який дав можливість визначити взаємозв'язок та взаємозалежність категорій дослідження та окреслити організаційно-педагогічні умови навчання іноземних мов дорослих у системі післядипломної освіти як комплекс обставин і способів організації процесу навчання (зміст, форми, методи, засоби навчання) іноземних мов, що забезпечують цілеспрямований процес формування іншомовної компетентності дорослих в умовах існуючих можливостей системи післядипломної освіти.

Обґрунтованим є здійснений Русланою Борисівною Преснер стан проблеми в історії педагогіки, психолого-педагогічній теорії та виховній практиці, який дав змогу охарактеризувати наукові джерела до проблеми навчання іноземних мов дорослих у системі післядипломної освіти та виокремити такі напрями: обґрунтування теоретико-методологічних основ освіти дорослих; порівняльно-педагогічні дослідження освіти дорослих в зарубіжних країнах; вивчення організаційно-методичних засад функціонування системи післядипломної освіти як в Україні, так і за її межами; висвітлення специфіки навчання іноземних мов дорослих.

Вагомим, як нам видається, є ґрунтовна характеристика основних форм іншомовної освіти дорослих: формальне, неформальне та інформальне навчання, а також типи закладів і установ, що представляють кожен з них. Формальна освіта в Україні представлена аспірантурою, докторантурою, системою інститутів та центрів післядипломної освіти та перепідготовки. Неформальна освіта – курсами, гуртками тощо, створеними суспільними некомерційними організаціями або шляхом приватної ініціативи. До інформальної освіти належать навчання методом спроб та помилок; стихійна самоосвіта у вигляді самостійного пошуку відповідей на ті питання, які хвилюють; взаємне навчання впродовж спільного виконання певних задач; збагачення духовного світу, естетичний розвиток під час читання, відвідування закладів культури тощо; набуття знань за допомогою сучасних інформаційних технологій; виконання будь-якої роботи під керівництвом фахівця.

Окрім того, у ході дослідницької роботи дисертанткою з'ясовано, що іншомовна підготовка дорослих здійснюється у межах кількох моделей освітніх систем. Зокрема, корпоративні освітні системи, спеціалізовані освітні системи, віртуальні освітні системи та модель змішаного навчання, що передбачає отримання особистістю знань самостійно у поєднанні з роботою із викладачем.

Отже в цілому вважаємо, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації Руслани Борисівни Преснер є доведеними. Теоретичні підходи та твердження перевірені і обґрунтовані педагогічним аналізом, що їх отримала дисертантка з досвіду власної роботи.

4. Значущість дослідження для науки і практики, впровадження наукових результатів, напрями їх подальшого використання

Основні положення дисертації Руслани Борисівни Преснер доведені до наукового співтовариства на міжнародних та всеукраїнських конференціях, семінарах. Тому вважаємо, що вони стимулюватимуть подальший науковий пошук у даному напрямі.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Дисертаційне дослідження Преснер Руслани Борисівни є завершеною науковою роботою, а отримані результати, що містяться в дисертації та авторефераті, належать одноосібно її автору. Основні положення дисертації викладені у 10 друкованих працях, з них 5 статей вміщено у фахових виданнях України, 2 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних, 2 – у закордонних виданнях, 1 – у збірнику матеріалів конференції.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих статтях здобувача за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів 9 і 11 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567. Вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” відповідає і оформлення дисертаційної роботи. Основні положення дисертації і зміст автореферату є аутентичними.

6. Дискусійні положення та зауваження

Незважаючи на безперечні наукові здобутки дослідження, вважаємо дискусійними деякі положення дисертації та твердження, що їх містить її текст. До них належать наступні:

1. На нашу думку, вартувало б проаналізувати глибше сутність взаємовпливів і взаємозв'язків між освітою дорослих в Україні та в інших європейських країнах (Великій Британії, Швеції, Данії та ін.).

2. Вважаємо, що робота виграла б, якби у ній було подано аналітично-порівняльну таблицю структурних елементів базових категорій і понять.

3. Як нам видається, доцільно було б висловити думку дисертанта щодо особливостей моніторингу якості професійної підготовки вчителів до навчання іноземних мов дорослих.

4. Цікавий дисертаційний матеріал варто було б підкріпити більшою кількістю таблиць і рисунків.

В цілому вказані зауваження не знижують загального високого наукового рівня дисертаційного дослідження Преснер Руслани Борисівни.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

За змістом і оформленням дисертація Преснер Руслани Борисівни відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій. Зміст опублікованих наукових праць здобувача та автореферату дисертації достатньо повно відображають основні положення дисертації.

Загальний висновок

В цілому вважаємо, що дисертаційна робота Преснер Руслани Борисівни “Організаційно-педагогічні умови навчання іноземних мов дорослих в системі післядипломної освіти (кінець XX – початок XXI століття)”, є самостійною, завершеною роботою, в якій отримані нові обґрунтовані наукові результати і рекомендації, що в сукупності є суттєвими для розвитку загальної педагогіки та історії педагогіки. Ці результати є значущими і для науки, і для практики і, зокрема, забезпечують розв’язання важливих теоретичних та прикладних завдань навчання сучасної молоді.

Вище викладене дає підстави зробити висновок, що дисертація Преснер Руслани Борисівни “Організаційно-педагогічні умови навчання іноземних мов дорослих в системі післядипломної освіти (кінець XX – початок XXI століття)” за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів 9 і 11 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567, а сама дисертантка заслуговує на

присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської мови з методиками
викладання в дошкільній та початковій освіті
Житомирського державного
університету ім. І. Франка

О.С. Михайлова

*Підпис досвідченого асистента з наукової роботи
доктор педагогічних наук професор Сірко Н.А.*

